

נושא הגיליון

'ברכת מאכלים ללא גלוטן'

ונאכלתם לשבע

סדרת גלוטן: נושא הגיליון שלפנינו (מספר 339) מה מברכים על מאכלים שעשויים מקמח ללא גלוטן, האם מברך 'המוציא' ו'מזוונות', 'ברכת המזון' ו'על המחיה' כדון מאכל העשוי מחמשת מיני דגן, או 'שהכל' ו'בורא נפשות', כיון שקמח ללא גלוטן אינו יכול להחמיץ ואין לו שם לחם, כמו שמצינו לגבי חיוב הפרשת חלה, שאם הקמח אינו מחמיץ אינו נקרא לחם ופטור מחלה? הנושא בגיליונות הבאים, במאכלים ללא גלוטן - שיעור אכילה לכרם ראשונה ואחרונה, מצה בליל הסדר, חיוב חלה, קביעות סעודה לקידוש ועוד דינים.

ענינא דיומא: לקראת ט"ו בשבט הבעל"ט יש לציון מה שכתב בספר **זכר דוד** (להגה"ק רבי דוד מודינא זצ"ל מרביני איטליא נדפס בליוורנו שנת תקצ"ד, מאמר ג פרק צ"ז) 'בבוא יום ראש השנה לאילנות, יפשפש במעשיו אם קיים מילי דברכות, ואם חטא ואשם בהם, יתחרט וישוב אל השם, וממנו יתחיל לתקן המעוות'. וראים מכאן את החשיבות לדעת במדויק את דיני ברכות המאכלים לקראת ט"ו בשבט.

ולקראת פסח הבעל"ט, יש מאפיות שאופות מצות ללא גלוטן (מקמח חיטה ללא גלוטן, מקמח כוסמין עם רמת גלוטנין נמוך, מקמח שיבולת שועל שאין לו גלוטן כלל), והזמן גרמא לדון עכשיו בהלכותיהם, שהזמן קצר והמלאכה מרובה.

1. תפקיד הגלוטן בחיטה

חמשת מיני דגן: ישנם חמישה מיני דגן, ואלו הם: חיטה, שעורה, שיבולת-שועל, כוסמין, ושיפון. הלחם מיוצר בדרך כלל באחד מחמשת מיני דגן האלו, משום שבהרכב התזונתי שלהם, יש בנוסף לעמילן גם את חלבון ה'גלוטן', שגורם לחימוץ ודיבוק העיסה. פעולת החימוץ והדיבוק קיימת רק בחמשת מיני דגן, ולא בשאר גדולי שדה וקטניות, [חוץ משיבולת-שועל, שהיא יוצאת

דבר העורך

שיעורי הלכה תמידים כסדרם

שיעור בעניני ריבית: מאות אברכים ולומדים מופלגים השתתפו בשיעור מיוחד מפי הג"ר פנחס וינד שליט"א בבית הכנסת 'פינסק קרלין' בירושלים ביום חמישי פרשת וארא תשפ"ב.

בשיעור התבררו נושאים רבים בהלכות ריבית המתחדשות חדשים לבקרים, כגון בהעלאת מחירי החד פעמי והשתיה המתוקה, ביטול ההנחה ברב-קו, השכרת ומכירת דירה ועוד.

במעמד השיעור הצטרפו עשרות רבות מהמשתתפים לבדיקת כשרות קרנות הפנסיה להם ולמשפחותיהם ע"י פרוייקט 'חוסכים כשר' שכבר הציל רבים ממכשול, על ידי העברת כספי הפנסיה לקרנות כשרות למהדרין ללא חששות של ריבית וכדומה.

שיעור לקראת ט"ו בשבט: מאות אברכים ולומדים מופלגים השתתפו בשיעור מיוחד מפי הג"ר שמואל שטרנפלד שליט"א בבית הכנסת 'פינסק קרלין' בירושלים ביום חמישי פרשת בא תשפ"ב.

הילכתא
כתבי הקודש
גניזה וכתבי הקודש
מפי הרב **יחזקאל פיינהדלר** שליט"א
מחבר ספר 'גניזת הקודש'

השיעור יתקיים בסדרה:
חיוב גניזה באופנים שונים, איזה דברים סטונים גניזה תמורה, שינוי גושם המספרים בגניזה, כבוד המספרים, ועוד

השיעור יתקיים בסדרה:
ביום חמישי פרשת בשלח א' שנת תשפ"ב
בית הכנסת 'פינסק קרלין'
רחוב חסידי קרלין 1 בית ישראל וירושלים
חוללת השיעור בשעה 2:00
סיום השיעור בשעה 3:00

בברכת התורה
מכון הילכתא

בשיעור התבררו נושאים רבים בהלכות זהירות מתולעים וחרקים במזון, בליווי מצגת מרתקת, בדגש על בדיקת הפירות של ט"ו בשבט הבעל"ט, השיעור הציבורי קיבל מענה מיוחד על כל השאלות.

שיעור בעניני גניזה: בעז"ה ביום חמישי פרשת בשלח תשפ"ב יתקיים בבית הכנסת פינסק קרלין בירושלים שיעור

מיוחד בנושא גניזה וכתבי הקודש מפי הג"ר יחזקאל פיינהדלר שליט"א מחבר ספר 'גניזת הקודש'. שמעו ותחי נפשכם.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

דופן בכך שבאופן טבעי אינה מכילה גלוטן].

עמוד כז), הגר' קופשץ שליט"א, הגר' ש' רונזברג שליט"א, הגר' אלכסנדר אריה מנדלבוים שליט"א מחבר ספר וזאת הברכה (בהוראתם לרבני הילכתא), הגר' מרדכי גרוס שליט"א (אגרות דחודותא וכו עמוד מב את ז'), הגר' דוד שרייבר שליט"א בשם כמה מורי הוראה מובהקים שליט"א (צ'לאק בהלכה עמוד כא הערה 76), הגר' שמואל יוסף שטיצברג שליט"א (שערי הברכה, במאמרו בשערי הוראה גיליון ו עמוד כב, ניתן לקבל את המאמר המלא במערכת), ועוד הכשרות בד"ץ העדה החרדית (כמופיע על האריזה של לקט מולינו Molino ליד חותמת הגר' זצ"ל). פת מחיטים ללא גלוטן ברכתו 'המוציא' ו'ברכת המזון'.

גרישות לגלוטן: בשנים האחרונות בעקבות המודעות הגוברת בקרב הציבור, על ההיגיונות לגלוטן (צ'ליאק, דגנת, כרסת), קיים הברה רשתות שיווק, מחלקה מיוחדת של מוצרים מיוחדים ללא גלוטן, לחמים, מצות, עוגיות, מאפים, אטריות, חטיפים, וכן קררים ובייגלאך ועוד. מאכלים אלו נעשים מכמה סוגי קמחים, אפשר לסווג בשלושה הגדרות לפי חילוקי הדינים. קמחים מחמשת מיני דגן ללא גלוטן (שכולת שועל, כוסמין). קמח חיטה ללא גלוטן (מלאכותי). קמחים שאינם מחמשת מיני דגן (אורז, תפוז, א. תירס).

הבהרה: אין לסמוך על המופיע בסדרת הגיליונות הנוכחית, בתור ייעוץ רפואי, כי אם לידיעה בעלמא, בכל מקרה רפואי להיוועץ עם גורם רפואי מוסמך.

2. קמח ללא גלוטן

ודאי אינו המוציא: יש לחמים ומאכלים שודאי אין ברכתם המוציא, והם הדברים שעשויים מ'קמח מותר' 'קמח תירס' ו'קמח אורז' ללא גלוטן, או 'קמח תפוחי אדמה'. ודין ברכתו מבואר ב**משנ"ב** (סימן רח ס"ק לג, בשם שו"ת חת"ם סימן ו) לגבי ברכת 'קמח תירס' ו'קמח אורז'.

בחזקת המוציא: קיים לרגישי גלוטן קמחים נוספים, כגון 'קמח שיבולת שועל', שבאופן טבעי גדל בלי גלוטן כלל, בתנאי שהוא גדל בסביבה נקייה מגלוטן, ולא ליד סוגים אחרים של דגן, שעלולים להדביק ולהכניס בה את הגלוטן. כעין 'אוי לרשע אוי לשכנו'. יש גם 'קמח כוסמין', שאמנם יש בו גלוטן באחוזים ניכרים, אך הוא פחות מסוכן לרגישים לגלוטן, כי ריכוז הגלוטן שלו נמוך יותר.

קמח רגיל של שיבולת שועל ושל כוסמין כפי שהם בצורה הטבעית, המסורת המקובלת לברך עליהם 'המוציא' ו'ברכת המזון', וכן 'מזונות' ו'המחיה'. יש חוקרים שהוכיחו, שהמינים שאנו קוראים להם שיבולת שועל וכוסמין, זה בעצם מיני קטניות, ולא עליהם דיברו חז"ל בחמשת מיני דגן. והגר"ש אלישיב זצ"ל לא חשש לדבריהם. כיון שמפורש ברש"י לא כך. מאידך הגר"ש אויערבך זצ"ל חשש לדבריהם, ומספק בירך 'שהכל' על הדייסה של שיבולת שועל. והגר"ר יוסף אפרתי שליט"א (הליכות שדה גיליון 57 עמודים 11-17) ויש ששיבולת שועל כן מחמץ אפילו ללא גלוטן. והוכיח שהמסורת קיימת מכל הראשונים והפוסקים, וחלילה לערער על מנהגי ישראל על פי החוקרים.

על זה אנו דנים: ישנו סוג קמח מיוחד הנקרא 'קמח חיטה ללא גלוטן', שבתהליך הייצור שלו לוקחים קמח מחיטה רגילה שגדלה כרגיל, ובמפעל מיוחד מפרקים את הרכיבים של הקמח באמצעות תהליך אידי, מוציאים מהמקום את הגלוטן ומשאירים את העמילן. ויש אופן נוסף שנקרא 'חיטה מהונדסת', כלומר שהחיטה גדלה לכתחילה ללא גלוטן. ודנו הפוסקים, האם מברכים על מאפים ממיני קמח אלו 'המוציא' ו'ברכת המזון', 'מזונות' ו'על המחיה', כדין כל מאפה מקמח חיטה רגילה, או שהשתנה ברכתם לגרעיותא, כיון שאינו מחמץ וחסר בו ברכיבי החיטה.

בעיקרון קשה לייצר עיסה רגילה מקמח ללא גלוטן, כי הגלוטן הוא החומר מפתיח ומדבק את העיסה, בשנים האחרונות מיואב מאיטליה קמח חיטה מיוחד ללא גלוטן בכשרות העדה החרדית, שאפשר לעשות ממנו לחמים ומאפים כמעט רגילים במתכונים מיוחדים.

3. הוראות גדולי הפוסקים

'המוציא' ו'ברכת המזון': לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (הערות פסחים דף לה. עדות תלמידו לרבני ברכתא, ועיין הגדת הגר"ש

וביאר, שלמרות שהוציאו את הגלוטן שהוא החלק המחמץ בחיטה, כיון שהוא מין חיטים, נחשב לחם לענין חיוב חלה, כי עיקר המשביע בלחם הוא העמילן, ועוד שהעמילן שהוא עיקר החיטה קיים, ולכן למרות שאינו מחמץ, ולגבי מצה יתכן שצריך מין הראוי לחימוץ, מכל מקום לגבי ברכת הלחם שעשוי מקמח כזה ברכת המוציא, וברכת מאפים המיועדים לקינוח סעודה 'מזונות' ו'על המחיה', כדין כל מאפה שעשוי מחמשת מיני דגן.

'מזונות' ו'על המחיה': לדעת הגר"ש אולמן זצ"ל (מבית לוי קובץ יח עמוד קיז) אחרי שהאריך בכל זה את מסיק, שמשפך יש לברך על פת מקמח ללא גלוטן 'מזונות' ו'על המחיה' למרות שאינו מחמץ, מכיון שלגבי מחלוקת האחרונים האם 'המוציא' תלוי בחיוב חלה, הביא המג"ב (ס"ק צ) את דעת האליה רבה, שמחמת הספק יש לאכלו רק בתוך הסעודה, ולכן יברך עליו 'מזונות' שלגביו אין תנאי של יכול להחמץ. וכן לדעת הגר"ש רווח שליט"א (שש משדו חלק ב סימן ד) יש לברך על הקמח ללא גלוטן 'מזונות', מאותו טעם שכתב הגר"ש אולמן, וראה שם מה שחולק על ראיות הגר"ש שטיצברג.

'שהכל' ו'בורא נפשות': מאידך לדעת האבני ישפה (אסיפת יצחק י"ב טבת תשס"ט) על מאפה מקמח חיטה ללא גלוטן, לא מברכים עליו 'מזונות' ו'המוציא', ופסור מהפרשת חלה, כי איבד את עיקר השם והתכונה של הלחם.

בריא 'מזונות' רגיש 'המוציא': לדעת הגר"ר משה שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות חלק ז סימן כג) אדם בריא שיכול לאכול לחם רגיל, לא יברך על כך 'המוציא' אלא 'המוציא' ו'ברכת המזון', ויש לברך עליו 'המוציא' ו'ברכת המזון'.

וביאר טעמו, ששמע ממומחה שהגלוטן בחיטה הוא האחראי להתפחה, ומועיל לשביעה, וקמח ללא גלוטן אינו משביע כל כך כמו קמח עם גלוטן, וכדי לשבוע צריך לאכול כמות יותר גדולה מפת רגילה. והטעם שבעקבו בפת ברכה חשובה של 'המוציא' וברכת המזון, משום מעלת השביעה וְאֶכְלֶתָּ וְשָׂבַעְתָּ וְיָבֵרְכָתָּ, ופת זה שאינו משביע בדבקי אין עליו מעלת פת אפילו שקבע עליו סעודה ובריא שרגיל לאכול פת רגילה, אין מברך עליו 'המוציא' וברכת המזון, אלא 'מזונות' ו'על המחיה' כיון שהוא זן ומשביע קצת.

אבל חולה שחייב לאכול פת ללא גלוטן, כפי שביאר בתשובות והנהגות (חלק ג סימן עא) שהאוכל מורטן שלפי דברי הטבעונים הוא בריא מאוד, מברך עליו 'המוציא' ו'ברכת המזון', ולא אמרין שהוא אכילה משונה ובטלה דעתו, כיון שרבים אוכלים כן. והוא הדין ברגיש לגלוטן שעבורו רק לחם ללא גלוטן מיועד לשביעה, נמצא שאחשיבניהו כפת, ומברך עליו 'המוציא' ו'ברכת המזון'.

4. פלפול האם יש ראייה מהגמרא

אינו מחמץ: מבואר בגמ' (מנחות דף עז:) דבריהם הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח, אבל דברים שאין באים לידי חימוץ אינו יוצא בהם ידי חובתו בפסח. ואורז ודוחן פטורים מחלה, משום שלומדיים גזירה שוה לחם לחם מצצה והפרשת חלה, בחלה

5. ביאור הצדדים

כל שיש בו: מבואר **במ** (ברכות דף לו): לגבי ברכת 'מוזנות', כל שיש בו מחמשת המינים, מברכים עליו 'בורא מיני מוזנות'. ובפסיקם מבואר שמיני גלוטן, וכשם שבמצה לא יוצאים ידי תובה באורז ודוחן, משום שאינם באים לידי חימוץ, אלא לידי סירחון, כך גם אינו חייב בחלה, ואין בו איסור חדש, כי אינם באים לידי חימוץ.

הקידוש והנהגה בפסח ו**שחרית** (פסחים אות קעו) העמיד חקירה, מה גדר הפסול של אורז ודוחן, האם בגלל שלא בא לידי חימוץ, או בגלל שאינו מחמשת מיני דגן, כלומר האם החימוץ הוא 'סיבה' או 'סימן'. ותלה החקירה במחלוקת הראשונים, לדעת הרמב"ן תלוי אם מחמיץ בפועל, ולכן מצה עשירה פסולה מטעם שמי פירות אינם מחמיצים, וכן להיפך מועיל עיסה מקמה אורז למצה, כאשר מחמיץ בתערובת דגן. ולדעת הרא"ש אפשר לומר שתלוי בחמשת המינים, ולא סגי במה שמחמיץ בפועל. וכן בשו"ת **שבט הלוי** (חלק יא סימן קכב) העמיד בזה מחלוקת ראשונים, שלדעת הרמב"ם (הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה ה) מספיק מין שיתלוי בחמשת המינים, ואילו לדעת הרמב"ן (מלחמת ה' פסחים פרק ב) צריך שיוכל להחמיץ בפועל.

והוספך, שקמה ללא גלוטן דומה ללחם המיועד לכותח', שמבואר בשו"ע (סימן קסח סעיף טז) שברכת 'מוזנות', וכתב **המשנה"ב** (שם ס"ק צב) שאם עשה אותו ערוך ונאה כמו גלוטקא, צריך לברך עליו 'המוציא'. וראה נוספת לשיטתו, שהרי למסקנת הגרי"ש אלישיב זצ"ל (הערות ברכות דף לז). הטעם שמין דגן אינו בטל בתוך התערובת, הוא בגלל שהברכה של המאכל נקבעת לפי המרכיב המזין שבו, והדגן הוא המזין, ולא בגלל שהדגן חשוב ולא מתבטל, ולדבריו גם בקמה ללא גלוטן, הרי יש בו את המעלה שהוא מזין ומשביע, ולכן מסתבר שצריך לברך עליו את ברכתו הראיה. ואין לומר שבטלה דעתו אצל כל אדם, שהרי סוף סוף עשה לחם מדגן, ומה בכך שמשנה מהאופן הריגתו, ודומה לעושה לחם בלישה משונה ומילוי חריג שלא משנתנה ברכתו.

השתנה לגריעותא: סברא ונוספת לומר שמברכים 'המוציא', שהרי מבואר בשו"ע (סימן רח סעיף ה) שמברכים על כל קמה אפילו של חטים 'שהכל' ו'בורא נפשות', והטעם מבואר במשנה"ב (ס"ק כ) שהחיקה השתנתה לגריעותא, כי היא נטחנה לקמה, ועדיין לא עשו ממנה את העילויא של לחם, ונחשב שכבר יצא מכלל פרי, ועדיין לא בא לדרך אכילתו.

והסוברים שמברך מוזנות על לחם ללא גלוטן ביארו את שיטתם, שהרי שכל הממזימים אותו במיקרוגל אחרי האפיה, הוא מתפורר ואינו מחזיק, ונחשב חיסרון בעצם מהותו, שאין לו חשיבות של לחם, כמבואר בשו"ע (סימן קסח סעיף טז) לגבי לחם שאפאו בשיפוד וכדומה, שאין לו חשיבות של לחם (הגרש"ז אולמן).

מאידך הסוברים שמברך המוציא על לחם ללא גלוטן ביארו את שיטתם, שאמנם הקמה השתנה לגריעותא משתי סיבות, כי גם טחנו את החיטה לקמה וגם הוציאו ממנה את הגלוטן, אבל מכיון שאחר כך עשו מהקמה לחם, הוא חוזר לחשיבותו ומברכים עליו 'המוציא' ולמרות שקשה לעשות ממנו לחם באופן גריל, מכל מקום הוא מביציאת נהיה ממנו לחם, ובברכתו 'המוציא'.

והרי ישנם סוגים רבים של לחמים שמתפוררים ולא מחזיקים בצורתם, ובכל זאת מברכים עליהם את ברכתם הרגילה. וטענה נוספת, שהרי למעשה בלחם בלי גלוטן בדרך כלל חדרה היא לחם אותו אחרי אפייתו, ובסופו של דבר הוא מחזיק את צורתו, ולמרות אופן ההכנה המיוחד והמורכב, הרי יש לו את כל המעלות הרגילות של לחם. ועוד שהרי יש היום קמחים בלי גלוטן, שהלחמים שמכינים מהם ראוים ללאכילה בדיוק כמו קמה רגיל, בלי שום תוספת חימום או כל פעולה מיוחדת (הגרש"ש שטיצברג).

ויש להעיר לגבי הפרשת חלה מקמה כזה, שאם מספיק שיעור בכמות הרגילה של קמה שצריך בשביל הפרשת חלה, מכיון שכמעט חצי מכמות הקמה אינם חומרים מהחיטה אלא תערובת של חומרים אחרים, ואינם מצטרפים לשיעור חלה, ולכאורה צריך כמעט פי שניים מהשיעור הרגיל, משום שאחוזי החיטה בקמה הם בסביבות 51 אחוזים.

כתוב (במדבר פרק טז פסוק יט) והיה באַלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ, ובמצה **כתוב** (בדברים פרק טז פסוק ג) לא תאכל עִלְיֵי חֶמֶץ שֶׁבַע יָמִים תֹּאכַל עִלְיֵי מִצּוֹת לָחֶם עֵנִי, וכשם שבמצה לא יוצאים ידי תובה באורז ודוחן, משום שאינם באים לידי חימוץ, אלא לידי סירחון, כך גם אינו חייב בחלה, ואין בו איסור חדש, כי אינם באים לידי חימוץ.

הקידוש והנהגה בפסח ו**שחרית** (פסחים אות קעו) העמיד חקירה, מה גדר הפסול של אורז ודוחן, האם בגלל שלא בא לידי חימוץ, או בגלל שאינו מחמשת מיני דגן, כלומר האם החימוץ הוא 'סיבה' או 'סימן'. ותלה החקירה במחלוקת הראשונים, לדעת הרמב"ן תלוי אם מחמיץ בפועל, ולכן מצה עשירה פסולה מטעם שמי פירות אינם מחמיצים, וכן להיפך מועיל עיסה מקמה אורז למצה, כאשר מחמיץ בתערובת דגן. ולדעת הרא"ש אפשר לומר שתלוי בחמשת המינים, ולא סגי במה שמחמיץ בפועל. וכן בשו"ת **שבט הלוי** (חלק יא סימן קכב) העמיד בזה מחלוקת ראשונים, שלדעת הרמב"ם (הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה ה) מספיק מין שיתלוי בחמשת המינים, ואילו לדעת הרמב"ן (מלחמת ה' פסחים פרק ב) צריך שיוכל להחמיץ בפועל.

ומפורש בפסקי **חלה להרשב"א** (שער א אות ד), עשיטה שנילושה במי פירות שאינו מחמיץ חייבת בחלה, למרות שלומדים בחלה לחם לחם מפסח, והרי אינו יוצא ידי חובת מצה בעיסה שאינה יכולה להחמיץ, מסתברא שלא למדו מלחם שנאמר בפסח, אלא מין שבא לידי מצה וחמץ, ואפילו בפסח היו יוצאים בה אלא שהיא מצה עשירה עליו ריק 'בורא מיני מוזנות'.

ויש לחקור האם גם לגבי ברכת 'המוציא' אינו נקרא לחם, כיון שקמה חיטה ללא גלוטן אינו מחמיץ לא נקרא פת, או דלמא כיון שהוא עשוי מחמשת מיני דגן הוא מין המחמיץ, ולא צריך שיוכל להחמיץ בפועל.

ונהג נחלקו **האחרונים** האם 'המוציא' תלוי בחיוב חלה, ורק דבר שראוי להחמיץ מברכים עליו 'המוציא', ואם שאינם תלויים אחד בשני. לדעת **המגן אברהם** (סימן קסח ס"ק מא) 'טריטא' שהיא תערובת של קמה ומים ושופכים על הכירה עד שנאפית, פטורה מחלה משום שאינה נקראת לחם, כי שופכים אותה, אך לאחר האפיה נחשבת ללחם גמור אם קובע עליה סעודה, כמו עיסה שנילושה במי פירות, שלדעת הרא"ש פטורה מחלה, ובכל זאת אם קבע עליה סעודה, מברך 'המוציא'. אך לדעת שו"ע הרב (סדר ברכת הנהנין פרק ב סעיף ו) אין עליה תורת לחם כלל לענין חיוב הפרשת חלה, וגם מברכים עליו ריק 'בורא מיני מוזנות'.

מאידך **הגרש"ז אויערבך זצ"ל** (הליכות שלמה פסח פרק ז ארחות הלכה 13) מוכיח משיטת הרמב"ן עשיטה עם מי פירות שאינם מחמיצים פסולה למצה, ומכל מקום חייבת בחלה, הרי שלגבי 'חלה' וברכת 'המוציא' אינו תלוי במחמיץ בפועל, אלא מספיק שהוא סוג של קמה המחמיץ, וכל מה שלמדה הגמ' חלה מפסח, אינו גזירה שוה מנורה, אלא גילוי מילתא בעלמא, שבדוק ומצאו שרק חמשת המינים מחמיצים ובהכרח שלחם האמור בפסח הוא ממזינים אלו בלבד, והוא הדין בכל מקום שכתבה תורה לחם הוא רק מחמשת מיני דגן. והגילוי מילתא הוא גם לגבי ברכת המוציא שרק חמשת מיני דגן נקראים לחם. עכ"ד.

ועדיין ניתן לחלק, שמי פירות הוא קמה ממין המחמיץ, אלא שיעירבו בו מי פירות ולא מים, אבל קמה ללא גלוטן כעת הוא לא מין המחמיץ, וכסברת השבט הלוי. וכדמות ואיה, יש לציון מה שכתב החזו"א (י"ד סימן יב ס"ק ז) ו**בחת"ס** (י"ד סימן קיז) שסוברים שכל שינוי בחומר משנה את דינו לגבי איסורים, א"ע"פ שאינו נפגם. אלא **שנשמט אדם** (הלכות פסח סימן טז) סבר שגם לגבי טובין שהוא החלק שבטל יכול להחמיץ כלל, והוא דין המחמיץ מברך 'המוציא', מוכח שלא סבר שיש שילוק אם הוא מחמיץ בפועל, וכיון שהוא מין המחמיץ מברך 'המוציא'. והאריך בסוגיא זו **הג"ח גביאל מאיר שליט"א** (הליכות שדה גיליון 207 ניסן תש"פ עמוד 38).

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: כמה הוא שיעור הקמח בפת לברכת המזון?

שאלה: פת מקמח ללא גלוטן - איזה כמות ותוך כמה זמן צריך לאכול, כדי להתחייב בנטיילת ידים, וברכת המזון, ומה הדין בספק, והאם אורז מצטרף לשיעור?

מקורות: משנ"ב (סימן קנח סעיף ב, סימן רח סעיף ט, סימן רי סעיף א, סימן תנג סעיף ב); **צליאק בהלכה** (עמוד מ), מאמר הגרש"י שטיצברג (שערי הוראה ו, קובץ היכלא ח עמוד קפז); מאמר הגרש"ז אולמן (מבית לוי קובץ יח).

במדרו זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

כדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון נכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
2. בעמודות 'דרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 338 בסך 100 שקל מזומן האברך החשוב הר"ר משה ישראלזון שליט"א ישיבת מיר ירושלים בית מדרש 'העמלים'

לע"נ ראש הישיבה הגאון הגדול רבי בנימין בינוט בן הגאון הגדול ר' אליעזר יהודה זצ"ל פינקל נלב"ע י"ח שבט תשנ"ג ת.ג.צ.ב.ה.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

א. **קמחים לרגישים לגלוטן (צליאק):** הרגישים לגלוטן, יכולים לאכול פת העשויה מחיטה רגילה מופרדת מהגלוטן, חיטה מהונדסת ללא גלוטן, קמח שיבולת שועל שאין לו גלוטן כלל, קמח כוסמין שיש בו גלוטן אך הוא פחות בעייתי.

ב. **קמחים שהכל:** לחמים שעשויים מקמח קטניות תירס אורז או קמח תפוחי אדמה ברכתם שהכל.

ג. **ברכתו:** פת שעשויה מקמח ללא גלוטן, לרוב הפוסקים מברך עליו 'המוציא' ו'ברכת המזון', שלא בטל חשיבות החיטה, ולא השתנה לגריעותא. יש אומרים כיון שאינו מחמיץ מספק מברך 'מזונות' ועל המחיה' כמו שאינו חייב בחלה.

ד. **אחשביה לפת:** יש שכתב לחלק, שאדם שאינו רגיש לגלוטן מברך עליו 'מזונות' ועל המחיה' שבטל ממנה חשיבות הפת שאינו משיב על כך. אבל אדם שרגיש לגלוטן שאין יכול לאכול קמח רגיל, אחשבינהו ומברך עליו 'המוציא' ו'ברכת המזון'.

עדכוני הלכה

יצור הלכות לרגישי גלוטן

קונטרס **צליאק בהלכה:** מידע חשוב לרגישי גלוטן, קיים בחיבור הנפלא 'קונטרס צליאק בהלכה' מאת הג"ר דוד אריה לייב שרייבר שליט"א בהג"ר פנחס זצ"ל, דיין ומו"צ בבית ההוראה בראשות הגרמ"ש קליין שליט"א מח"ס 'דיני מגדים' וקנין יורה דעה, המכיל עשרות בירורים הלכתיים הנוגעים לרגישים לגלוטן סביב מעגל השנה, עם הוראות ברורות מפי גדולי ופוסקי הדור.

החיבור הופיע בחסות עמותת 'צליאק בקהילה'. נעזרנו רבות בחיבור הנפלא לגיליון הנוכחי. ניתן להשיגו אצל המחבר בטלפון 050-4116552 ובמייל srs@kupat.org ובמערכת 'הילכתא'.

נושא הגיליון הבא:

'שיעור קמח לברכת המזון'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת המקובל הגה"צ רבי דניאל בן הרב נפתלי הירצקא זצ"ל פריש מחבר הפירוש 'מתוק מדבש' על הזה"ק נלב"ע י"ד שבט תשס"ה ת.ג.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירור הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...